

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohijon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkxonova Zarafruz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejrlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish.....	205
Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
Bobolov Nuriddin Tojiyevich	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
Amanova Durdona Kaxramonovna	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
Esanova Hulkar Abdurayim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	
Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	
Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
Mirzayeva Nigora Bozorovna	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish.....	282
Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	
Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
Ramazonova Munisa Hoshim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
S. A. Rahmonberdiyev	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
Xasanova Marxabo Turayevna	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
Гульнара Ахтямовна	

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarida xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Qudratovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
	Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
	Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Aimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
	Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
	Abdrashitova E. V.	
	Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
	Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
	Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
	Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
	Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
	Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
	Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
	Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
	Avazov Jo'rabek Donayevich	
	Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
	D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
	Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
	Davletov Davronbek Egamberganovich	
	An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
	Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
	Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
	G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
	Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
	Isabekov Shavkat Isabekovich	
	Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
	Islamova Dilfuza Dilshodovna	
	O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
	Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
	Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
	Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
	Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
	Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
	Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
	Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
	Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
	Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
	O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
	Mamatova Farida Iminjanovna	
	Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
	Mirsaidova Muborak	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
	Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
	Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
	Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
	Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
	Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
	Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования	631
Бурунова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'YIN TEKNOLOGIYALARI ASOSIDA BOLALARDA BILISH JARAYONINING RIVOJLANISHI

Norqulova Ma'mura Husniddin qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti,
maktabgacha ta'lim kafedrası stajyor o'qituvchisi

ORCID: 0009-0009-8886-1027

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida o'yin texnologiyalarining o'rni, ahamiyati va ularni amaliyotda qo'llash usullari tahlil qilinadi. Bolalarning har tomonlama rivojlanishida o'yin faoliyatining psixologik, pedagogik va tarbiyaviy jihatlari yoritiladi. O'yin texnologiyalari yordamida bolalarda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ijodkorlikni rivojlantirish hamda ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini mustahkamlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: o'yin texnologiyasi, maktabgacha ta'lim, bola rivoji, pedagogik yondashuv, ijodkorlik, interaktiv metod, tarbiya, muloqot.

Abstract: This article analyzes the role and importance of gaming technologies in preschool education and the methods for their practical application. It emphasizes the psychological, pedagogical, and educational aspects of gaming in children's comprehensive development. The article explores the potential of gaming technologies for developing children's knowledge, skills, and competencies, fostering creativity, and strengthening social and communicative skills.

Key words: gaming technologies, preschool education, child development, pedagogical approach, creativity, interactive method, education, communication.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение игровых технологий в системе дошкольного образования, а также методы их практического применения. Выделены психологические, педагогические и воспитательные аспекты игровой деятельности в комплексном развитии детей. Рассмотрены возможности формирования знаний, навыков и компетенций у детей, развития креативности и укрепления навыков социально-коммуникативного взаимодействия с помощью игровых технологий.

Ключевые слова: игровые технологии, дошкольное образование, развитие ребенка, педагогический подход, креативность, интерактивный метод, воспитание, коммуникация.

KIRISH

Bizga ma'lumki, maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yin hisoblanadi. Shu sababdan ham bu yoshdagi bolalar ta'limida o'yin o'zining mustahkam o'rniga ega. Chunki o'yin bilish faoliyati va uning bir qismi bo'lmish "kirish, mustahkamlash, mashq, nazorat" tarzida tashkil qilinadi. O'yinlar turli maqsadlarga yo'naltirilgan bo'lib, ular didaktik, tarbiyaviy, faoliyatni rivojlantiruvchi hamda ijtimoiylashuv maqsadlarida qo'llaniladi.

O'yinning maqsadlarini ko'rib chiqar ekanmiz, uning didaktik maqsadi bilimlar doirasini kengaytirish, bilish faoliyati hamda amaliy faoliyatda bilim, malaka va ko'nikmalarni qo'llash, umumta'lim malaka va ko'nikmalarini rivojlantirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo'ladi.

O'yinning tarbiyaviy maqsadi esa mustaqillik va irodani tarbiyalash, muayyan yondashuvlar hamda nuqtai nazarlarni shakllantirish, ma'naviy-estetik dunyoqarashni rivojlantirish, hamkorlik, kollektivizm, jamoaga kirishib keta olish va kommunikativlikni tarbiyalashdan iboratdir. Faoliyatni rivojlantiruvchi o'yinlar diqqat, xotira, nutq, tafakkur, qiyoslash malakasi, chog'ishtirish, o'xshashliklarni topish, faraz, xayol hamda o'quv faoliyatini motivatsiyalashni rivojlantirishga qaratilgan. Jamiyatning qadriyatlarini va me'yorlariga jalb qilinish, muhit sharoitlariga ko'nikish, ehtirolarni nazorat qilish, o'z-o'zini boshqarish hamda muloqotga o'rgatish psixoterapiyasi esa ijtimoiylashuv o'yinlari hisoblanadi.

Shuningdek, o'yindan tushunchalar, mavzu, hattoki o'quv predmeti bo'limini o'zlashtirishda o'qitish metodi va mustaqil texnologiya sifatida foydalaniladi. O'yinli texnologiyalardan foydalanishning asosini bolalarni faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyat tashkil etadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinli texnologiyalardan foydalanish orqali ko'plab samarali yutuqlarga erishilayotgani ma'lum.

O'yinli texnologiyalar asosini o'yin tashkil qiladi. O'yin texnologiyasi o'yin metodidan o'zining aniq maqsadi, amalga oshirilishi kerak bo'lgan jarayonlarning mantiqiy izchilligi va o'zaro bog'liqligi, oldindan belgilangan natijalarga erishish kafolati bilan farq qiladi. Lev Vygotsky o'yinni bolaning ichki ijtimoiy dunyosi hamda ijtimoiy buyurtmalarni o'zlashtirish vositasi sifatida ta'riflaydi ^[1,1].

Bizga ma'lumki, har qanday o'yin muayyan vazifalarni bajaradi: maftunkorlik, kommunikativlik, o'z imkoniyatlarini amalga oshirish, tashxis, o'yin ishtirokchilari o'rtasidagi muloqot va ijtimoiylashuv. Ma'lumki, o'yinlar quyidagi to'rt asosiy xususiyatga ega: erkin rivojlantiruvchi faoliyat, ya'ni bola o'yinni o'zi tanlaydi va unda faol ishtirok etadi. Bunda birinchi navbatda yakuniy natija emas, balki o'yin jarayoni muhim ahamiyatga ega; ijodiy xarakter, ya'ni o'yin jarayonida bolalar uchun ijod qilishga katta imkoniyatlar mavjud; emotsional ta'sir – bola o'yinda markaziy o'rin egallashni xohlaydi, g'olib bo'lishga intiladi, bu esa bolaning faolligini oshirishga yordam beradi; asosiy va qo'shimcha qoidalar o'yin mazmuni hamda uning mantiqiy ketma-ketligini belgilaydi.

Shuningdek, S.M. Tyunnikova: "O'yin – bu o'z-o'zidan sodir bo'ladigan jarayon emas. U faqat ma'lum sharoitlardagina yuzaga keladi va muvaffaqiyatli amalga oshiriladi hamda ma'lum darajada o'quv materialining muammoli bo'lishini nazarda tutadi", – deb hisoblaydi. O'yin ilmiy adabiyotlarda borliq fenomeni (yunoncha phainomenon – yuz beruvchi noyob hodisa) sifatida ko'rib, mehnat faoliyati va o'rganish bilan bir qatorda turadi. O'yin nafaqat bolalar va kattalar hayotida, balki insoniyat turmushida muayyan hodisa sifatida ham muhim o'rin egallaydi. Psixologiya va pedagogikada esa u maxsus o'rganilayotgan muammolardan biri hisoblanadi.

Pedagogik adabiyotlarda o'yinga berilgan ta'riflarni ko'plab uchratish mumkin. Masalan, L.P. Borzova o'zining izlanishlarida: "O'yin – bu ta'lim oluvchi uchun tabiiy o'qish usuli", hamda "Didaktik o'yin esa subyekt uchun ma'lum bir holatdagi o'quv mashg'ulot faoliyatidir", – deya e'tirof etgan. O'yinli texnologiyalardan foydalanishning asosini maktabgacha yoshdagi bolalarning faollashtiruvchi hamda jadallashtiruvchi faoliyati tashkil etadi.

Shuningdek, o'yinli texnologiyalar (o'yinli ta'lim) bolalarning ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirishining barcha ko'rinishlari, ya'ni bilim, ko'nikma, malaka hamda hissiy-baholovchi faoliyat jarayonini hosil qilishga qaratilgan shartli o'quv vaziyatlarini ifodalovchi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim turlaridan biri, ya'ni pedagogik texnologiya hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim jarayonida o'yinli texnologiyalar didaktik o'yinli faoliyat shaklida qo'llaniladi. Ushbu faoliyatlarda bolalarning bilim olish jarayoni o'yin faoliyati orqali uyg'unlashtiriladi. Shu sababli tarbiyalanuvchilarning ta'lim olish faoliyati o'yin faoliyati bilan uyg'unlashgan mashg'ulotlar didaktik o'yinli faoliyatlar deb ataladi.

Inson hayotida o'yin faoliyati orqali quyidagi vazifalar amalga oshiriladi: o'yin faoliyati orqali shaxsning o'qishga va mehnatga bo'lgan qiziqishi ortadi; o'yin davomida shaxsning muloqotga kirishishi, ya'ni kommunikativ muloqot madaniyatini egallashi uchun yordam beriladi; shaxsning o'z iqtidori, qiziqishi, bilimi va o'zligini namoyon etishiga imkon yaratiladi; hayotda va o'yin jarayonida yuz beradigan turli qiyinchiliklarni yengish hamda mo'ljalni to'g'ri olish ko'nikmalarining tarkib topishiga yordam beradi; o'yin jarayonida ijtimoiy normalarga mos xulq-atvorni egallash, kamchiliklarga barham berish imkoniyati yaratiladi; shaxsning ijobiy fazilatlarini shakllantirishga zamin tayyorlaydi ^[1,2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ro'zmatova M.B. maktabgacha ta'lim sohasidagi o'yin texnologiyalari bo'yicha muhim ilmiy ishlanmalar yaratgan olimlardan biridir. O'yin texnologiyalarini ta'lim jarayonida qo'llash va pedagogik jarayonlar samaradorligini oshirishga doir olib borgan izlanishlari bolalarning kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga qaratilgan. O'yin texnologiyalariga doir ilmiy ishlanmalari asosan o'yinlarni maktabgacha ta'limda pedagogik vosita sifatida qo'llashga yo'naltirilgan.

M.B. Ro'zmatovanning fikricha, o'yinlar bolalar uchun faqat vaqt o'tkazish vositasi emas, balki ta'limni rivojlantirish, bilim olishni qulay va qiziqarli qilishning samarali usulidir.

Ilmiy ishlanmalarida o'yin texnologiyalarining bolalarda yangi ma'lumotlarni o'zlashtirish jarayonida qo'llanilishi, shuningdek, bolalarning kognitiv va emotsional rivojlanishiga ta'siri yoritilgan. Ro'zmatovanning ilmiy izlanishlarida o'yinlarning pedagogik va didaktik funksiyalarga ega ekanligi ta'kidlanadi. Unga ko'ra, o'yinlar ^[2,1]:

- kognitiv rivojlanishga ta'sir qiladi – bolalar o'yinlar orqali tafakkur, diqqat va xotira kabi ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- emotsional jihatdan rivojlantiradi – o'yinlar bolalarda hissiyotlar va ijtimoiy munosabatlarni shakllantiradi;
- ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi – jamoaviy o'yinlar bolalar orasida muloqot, hamkorlik, o'zaro hurmat va fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

M.B. Ro'zmatova o'zining ilmiy ishlarida maktabgacha ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, jumladan, raqamli o'yinlar va interfaol texnologiyalarni qo'llash zarurligini ko'rsatgan. U raqamli o'yinlarning pedagogik samaradorligi haqida ilmiy tahlillar olib borib, bu texnologiyalar bolalarning o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va interfaol qilishga yordam berishini ta'kidlagan.

Raqamli o'yinlar bolalarga an'anaviy metodlarga qaraganda ko'proq ma'lumotni samarali tarzda o'rgatish imkonini beradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar bolalarda ko'nikmalarni rivojlantirishga, masalan, raqamli vositalardan foydalanishni o'rganishga yordam beradi. Ilmiy ishlarida o'yin texnologiyalarining ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli katta ekanligi ko'rsatib berilgan. Shuningdek, o'yinlarni maktabgacha ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning pedagogik ahamiyatini ko'rsatib, o'yin texnologiyalarining tarbiyachilar uchun metodik vosita sifatida qanday ishlatilishini o'rgangan. M.B. Ro'zmatovanning fikriga ko'ra, o'yinlar bolalarni o'rganishga jalb etishda eng samarali vositalardan biridir, chunki o'yin bolaning tabiiy qiziqishini uyg'otadi va o'rganish jarayonini uning tabiatiga moslashtiradi.

O'yin texnologiyalarining bolalar rivojlanishiga ijobiy ta'siri bir nechta sohalarda aniqlangan:

- jismoniy rivojlanish – jismoniy faoliyatga asoslangan o'yinlar bolalarning motorikasi va tanaviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi;
- emotsional va psixologik rivojlanish – emotsional o'yinlar bolalarning hissiyotlarini boshqarish va atrof-muhitga moslashish ko'nikmalarini rivojlantiradi^[2,2];
- ijtimoiy rivojlanish – rolli va guruhli o'yinlar bolalarning muloqot qilish, jamoada ishlash hamda o'zaro yordam berish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

N. Qosimovanning fikricha, o'yin bolaning hayotga bo'lgan munosabatini, o'zini anglashi va boshqa bolalar bilan muloqotini shakllantiradi. U o'yinlarning maktabgacha ta'limdagi o'rnini aniq belgilab beradi hamda pedagogik maqsadlarga mos ravishda turlarga bo'linishini ko'rsatadi. N. Qosimovanning ishlanmalarida har bir o'yin turi o'ziga xos pedagogik maqsadga xizmat qilishi va ularni tanlashda bolalarning yoshi hamda individual xususiyatlariga moslashtirish zarurligi alohida ta'kidlanadi.

N. Qosimovanning tadqiqotlarida o'yinlarning bolaning rivojlanishidagi roli alohida o'rin tutadi. U o'yinlarni bolaning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishidagi muhim vosita deb hisoblaydi. Masalan:

- kognitiv rivojlanish – o'yinlar bolalarning tafakkurini rivojlantiradi, ular murakkab vaziyatlarda mantiqiy fikrlashni o'rganadilar va yangi bilimlarni o'zlashtiradilar;
- emotsional rivojlanish – o'yinlar bolalarda hissiyotlarni boshqarish, o'z hissiyotlarini tushunish va boshqarlarga hamdardlik ko'rsatish ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- ijtimoiy rivojlanish – rolli va guruhli o'yinlar bolalarda muloqot qilish, jamoada ishlash hamda o'zaro yordam berish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

N. Qosimova o'yin texnologiyalarining maktabgacha ta'lim jarayoniga samarali tarzda joriy etilishi masalasiga alohida e'tibor qaratadi. U o'yin texnologiyalarini didaktik usul sifatida qo'llashda pedagoglarning metodik va kreativ yondashuvlarini qo'llash zarurligini ta'kidlaydi.

Olima pedagog-tarbiyachilarni bolalar bilan o'yin o'ynashda metodik yondashuvlarga e'tibor qaratishga chaqiradi. Har bir o'yin turini to'g'ri tanlash va uning maqsadga muvofiqligini ta'minlash pedagog-tarbiyachilardan ijodiy yondashuvni talab qiladi. U o'yinlarning ta'limda va bolalar rivojlanishidagi o'rnini yagona tizim sifatida ko'rsatadi.

O'yin texnologiyalarining nafaqat individual, balki guruhli faoliyat sifatida ham samarali bo'lishi mumkinligini ta'kidlaydi. O'yinlar bolalarda o'z-o'zini anglash va ijtimoiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi, shu bilan birga, ularning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limning har bir bosqichiga moslashtiriladi^[3,1].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha yosh davrida bolalar jismoniy, aqliy, ijtimoiy va emotsional jihatdan tez rivojlanadilar, o'yin, o'qitish va turli faoliyatlar jarayonida o'z dunyoqarashini shakllantiradilar, nutq, motorika va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu davr bolalar uchun ta'lim olish, o'rganish va o'zini anglashning muhim bosqichi hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim va tarbiya bolalarga ta'lim hamda tarbiya berishga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek, bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan uzluksiz ta'lim turidir.

2015-yilda United Nations tomonidan 2030-yilgacha bo'lgan davr uchun Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) belgilandi. BRMning 4.2-bandiga muvofiq, barcha qiz va o'g'il bolalarning erta bolalikda sifatli rivojlanishi, parvarish va maktabgacha ta'limga ega bo'lishi hamda boshlang'ich maktabga tayyorlanishi maqsadi

qo'yildi. Bu bolalarni erta rivojlantirish bo'yicha ilk global maqsadlardan biri bo'ldi. Ammo maktabgacha ta'lim tashkilotlarida erta rivojlantirish dasturlari bilan pedagoglar qay darajada tanish? Ta'lim-tarbiya jarayonining samarali bo'lishida pedagoglar zamonaviy texnologiyalar, metod va usullar bilan nechog'lik tanish?

R. Kempf: "Bolani ko'zguna o'xshatish mumkin. U muhabbatni tarqatmaydi, balki uni aks ettiradi. Agar bolaga muhabbat bersangiz, u uni qaytaradi. Agar hech narsa bermasangiz, hech narsa qaytarib olmaysiz", – degan edi. Biz hozir bolaning ruhiga nimalarni singdirsak, bu keyinchalik uning va bizning hayotimizda namoyon bo'ladi. Bugungi kunda biz bolaga nimalar beryapmiz va nimalarni o'z vaqtida bera olmayapmiz?

Vasily Sukhomlinsky: "Bolalik yillari – bu, avvalo, yurakni tarbiyalashdir", – degan edi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bu davr bilim olish, muloqot qilish va o'zini namoyon etish uchun qiziqarli faoliyatlar bosqichi bo'lsa, kattalar uchun bola shaxsini o'rganish, o'zini va o'z mahoratini sinash, mas'uliyat hamda bolalarga bo'lgan muhabbatni his qilish uchun butun bir hayotdir. Aslida, amalda bola qalbiga quloq solyapmizmi? Kattalarning ular bilan jonli muloqoti qay darajada? Bu mas'uliyatli vazifani jonsiz telefon va gadjetlarga topshirib qo'yamaypimizmi?

TAHLIL VA NATIJALAR

Demak, tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning eng asosiy faoliyati o'yindir. Asosiy faoliyat deb bolaning ayni shu yosh davrida tez-tez ko'zga tashlanadigan xatti-harakatlariga aytiladi. Asosiy faoliyat shunday faoliyatki, aynan shu faoliyat tufayli bolaning psixik rivojlanishida jiddiy o'zgarishlar yuz beradi. O'yin shu qadar universal, ko'p qirrali va qudratli faoliyatdirki, maktabgacha yoshdagi bolalarni o'yindan boshqa kamolotga yetkazuvchi biror faoliyat turini tasavvur etish qiyin. O'yin bolalar uchun organizmning tabiiy ehtiyoji hisoblanadi. Bolalarning o'yinlari asosan kattalarning ish-harakatlari va hayotiy urf-odatlariga taqlid qilishdan iborat bo'ladi. Bolalarning o'yin faoliyati ularning jismoniy va psixik jihatdan garmonik ravishda rivojlanishi uchun asosiy vositalardan biridir. Bola o'yinda qanday bo'lsa, katta bo'lganida ish faoliyatida ham ko'p jihatdan shunday bo'ladi. Bu borada Konstantin Ushinskyning: "O'yinda buyruq bilan bajarishga yoki bo'ysunishga o'rgangan bola haqiqiy hayotda bu yo'nalishdan chiqib ketishi anchayin qiyin bo'ladi", – degan qarashlarini hamisha yodda tutishimiz zarur. U bolalar o'yinidagi mustaqillikka o'ziga xos xususiyat sifatida qarab: "O'yin shuning uchun ham o'yinki, u bola uchun mustaqil mashg'ulotdir", – deya ta'kidlagan.

"Haqiqiy hayotda bola bolaligicha qoladi, undan ortiq emas, u hech qanday mustaqillikka ega bo'lmagan norasida, hayot oqimida ko'r-ko'rona va betashvish suzayotgan go'dakdir. O'yinda esa bola boshqacha inson, u kamol topayotgan, o'z kuchini sinab ko'ra oladigan va o'zi yaratgan narsani mustaqil boshqara oladigan shaxsdir", – degan fikrlar ham bu borada muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajak Uchinchi Renessans yoshlar qo'lida ekan, bugun bolalar o'yinidagi munosib sheriklik, "aqli qo'l – aqli miya" tamoyilini unutmasligimiz zarur. Haqiqiy o'yin doimo tashabbus, topqirlik va zukkolik bilan bog'liqdir. Biroq o'yin ham kerakli vaqtda, kerakli joyda hamda me'yorida bo'lsagina emotsional ta'sir kuchiga ega bo'ladi^[4.1].

O'yinning kelib chiqishi haqida ilk bor Georgi Plekhanov "Adressiz xatlar" asarida: "O'yin mehnatning farzandi, u mehnatdan oldin paydo bo'lgan hodisadir", – deb yozgan. O'yinda kattalar faoliyatiga taqlid qilish, ya'ni o'g'il bolaning otaga, qiz bolaning onaga taqlidan harakat qilishi kuzatiladi. Olim o'yinni "turli avlodlarni bog'laydigan va madaniy qadriyatlarni avloddan avlodga uzatuvchi aloqa vositasi" deb hisoblagan edi. Darhaqiqat, bolalar o'yinida oila muhiti, yaqinlarning o'zaro munosabati va turmush tarzi aks etadi, taqlid qilinadi hamda o'sha qiyofa gavdalantiriladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi o'yin muhiti tarkibini quyidagilar tashkil etadi: O'yin joyi (zonasi) – loyiha asosida tashkil etilgan rivojlanish markazlarining har biri uchun alohida joy ajratiladi. Bunday chegaralanish har bir markazning hududini aniq belgilaydi, bir vaqtning o'zida markazdan foydalanadigan bolalar sonini cheklaydi va xona bo'ylab xavfsiz harakatlanish yo'llarini ko'rsatadi.

O'yin anjomlari – bolalar foydalanishi uchun har bir rivojlanish markazi uchun alohida o'yin anjomlari tanlab olinadi. O'yin anjomlarini tanlashda bolalarning yoshi hamda psixologik va fiziologik xususiyatlari inobatga olinadi.

O'yinchoqlar – bola hayotining dastlabki davrlaridan boshlab unga yo'ldosh bo'luvchi quvonch manbaidir. O'yinchoq bolaning o'ynashi uchun mo'ljallangan va boshqa maqsadlarda foydalanilmaydigan buyum hisoblanadi. Unda buyumlarning tipik xususiyatlari umumlashgan holda aks etadi.

XULOSA

Rivojlantiruvchi o'yin muhiti maktabgacha yoshdagi bolalarning erta rivojlanishida beqiyos ahamiyatga ega bo'lib, quyidagi natijalarni namoyon etadi:

Kognitiv. Bu bolaning atrofdagi dunyoni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojini qondiradi va kognitiv faoliyatni rag'batlantiradi.

Kommunikativ. Bu nutq rivojlanishini rag'batlantiradi, bolaga muloqot va o'zaro ta'sir asoslarini o'rganishga imkon beradi.

Sog'lomlashtiruvchi. Bu harakat faoliyatini rag'batlantiradi, harakat tajribasini boyitadi hamda jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush madaniyati bilan tanishtiradi ^[5.1].

Ijodiy. Bu bolalarni ijodiy faoliyat bilan tanishtiradi, o'z-o'zini rivojlantirish va o'zini anglashga yordam beradi, muammolarni hal qilish, yangi g'oya va yechimlar topish malakasini mustahkamlaydi.

To'g'ri tashkil etilgan rivojlantiruvchi o'yin muhiti kattalarga bolaning uyg'un rivojlanishini ta'minlashga, guruhda hissiy jihatdan ijobiy muhit yaratishga, o'yin-tadbirlarni tashkil etish va o'tkazishga yordam beradi hamda shu orqali bolalarni mustaqil bo'lishga o'rgatadi.

Rivojlantiruvchi o'yin muhitining tashkil etilishi bolalarning o'rganish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi, ularning maktabga tayyorlanishi va shaxsiy rivojlanishi uchun zarur sharoitlarni yaratadi. Shuning uchun ta'lim tashkilotlarida o'yin muhitini shakllantirish bolalarning erta rivojlanishini ta'minlashdagi eng muhim omillardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qodirova F. R., Toshpo'latova Sh. Q., Kayumova N. M., A'zamova M. N. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Tafakkur nashriyoti, 2019. – 313-bet.
2. Mamajonova N. M., Bekchova F. M., Durdiyeva M. A. Maktabgacha ta'lim-tarbiyani tashkil etish. – Toshkent: Bookmany Print, 2023. – 169-bet.
3. Тюнникова С. М. Использование игры в учебно-воспитательной работе мастера производственного обучения: Методические рекомендации. – М.: 1990. – 60 с.
4. Takomillashtirilgan "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent, 2022. – 36-bet.
5. Xalimjanovna A. M. (2024). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiyaviy faoliyatlarni tashkil etishga zamonaviy yondashuv: ta'lim bilan amaliyot integratsiyasi // Science and Innovation. – 3(Special Issue 31). – 451–454-betlar.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.